

การดำเนินชีวิตแบบอิกิไกในมุมมองพระพุทธศาสนาเถรวาท Ikigai Lifestyle from a Theravada Buddhist Perspective

¹อุไรวรรณ จิระวัฒน์พงศา, ²พระภิกษุภวนาวชิรสุนทร วิ. (กิตติเชษฐ์ เปรมสกุล),
และ³พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ)

¹Uraiwan Chirawatpongsa, ²Phra Bhavanavajirasundon Vi. (Kittiched Premsakul),
and³Phramaha Khwanchai Kittimedhi (Hemprapai)

^{1,2,3}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: Tharndham@gmail.com

Received: February 23, 2025; **Revised:** May 23, 2025; **Accepted:** July 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดอิกิไกผ่านมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมุ่งวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเสาหลักทั้งห้าของอิกิไกกับหลักอริยบทสี่ และบูรณาการแนวคิดทั้งสองเพื่อสร้างแนวทางการดำเนินชีวิตที่สมดุลและมีความหมาย ผลการศึกษาพบว่า อิกิไกสามารถอธิบายได้ในสองมิติ ได้แก่ แนวคิดองค์ประกอบสี่ด้านที่ช่วยค้นหาเป้าหมายของชีวิต และแนวคิดเสาหลักห้าประการซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) การเริ่มต้นเล็กๆ 2) การปลดปล่อยตนเอง 3) ความสอดคล้องและยั่งยืน 4) ความสุขกับสิ่งเล็กๆ 5) การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้ โดยบทความนี้เลือกใช้แนวคิดเสาหลักห้าประการเป็นกรอบวิเคราะห์หลัก และเปรียบเทียบกับหลักอริยบทสี่ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแนวคิดทั้งสองมีความสอดคล้องกัน โดยฉันทะสัมพันธ์กับการเริ่มต้นเล็กๆ และความสุขกับสิ่งเล็กๆ วิริยะเชื่อมโยงกับการปลดปล่อยตนเอง วิมังสาไปสู่ความสอดคล้องและยั่งยืน และจิตตะสะท้อนถึงการอยู่ตรงนี้ ตอนนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้เป็นรูปธรรม บทความได้นำเสนอกรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่ พ่อครัวซูชิระดับตำนานชาวญี่ปุ่นวัย 99 ปี ผู้ที่แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้เสาหลักของอิกิไกและอริยบทสี่ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า การบูรณาการแนวคิดทั้งสองก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงปรัชญาญี่ปุ่นและหลักพุทธธรรม และเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายด้วยความสุขและสมดุลในสังคมร่วมสมัย

คำสำคัญ: อิกิไก; อริยบทสี่; พุทธศาสนาเถรวาท; ความสมดุลของชีวิต

Abstract

This article aims to examine the concept of Ikigai through the perspective of Theravada Buddhism, focusing on an analysis of the coherence between the five pillars of Ikigai and the Four Paths to Accomplishment, as well as the integration of these two concepts to formulate a balanced and meaningful approach to living. The findings indicate that Ikigai can be explained in two dimensions: the four-component concept that helps identify life goals, and the five-pillar concept, which serves as a practical guideline for achieving goals. The five pillars consists of: 1) Starting small, 2) Releasing yourself, 3) Harmony and sustainability, 4) The joy of little things, and 5) Being in the here and now. This article adopts the Five Pillars as the primary analytical framework and compares them with the Four Paths to Accomplishment in Theravada Buddhism, namely Chanda, Viriya, Citta, and Vimamsa. The Results demonstrate that the two frameworks are closely aligned: Chanda corresponds to starting small and the joy of little things; Viriya is linked to releasing yourself; Vimamsa leads to harmony and sustainability; and Citta reflects being in the here and now. To provide a concrete understanding, the article presents a case study of Jiro Ono, a legendary Japanese sushi chef aged 99, who exemplifies the application of the pillars of Ikigai and the Four Paths to Accomplishment in both life and work. The study indicates that integrating these two concepts generates new knowledge that connects Japanese philosophy with Buddhist principles and offers a meaningful, happy, and balanced approach to enhancing quality of life in contemporary society.

Keywords: Ikigai; Four Paths to Accomplishment; Theravada Buddhism; balance in Life

บริบทและความสัมพันธ์ของแนวคิดอิกิไก

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความผันผวนของศตวรรษที่ 21 มนุษย์กำลังเผชิญกับวิกฤตในการดำรงชีวิตอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โลกได้เข้าสู่ยุคแห่งความพลิกผันอย่างรวดเร็ว (Disruption) การเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนในปรากฏการณ์อย่าง 'The Great Resignation' ที่พนักงานจำนวนมากลาออกจากงานในช่วงปี 2564 เพื่อแสวงหาความหมายในชีวิต และการเติบโตของแนวคิด 'Slow Life Movement' สะท้อนให้เห็นถึงความโหยหาของมนุษย์ในการแสวงหาแก่นแท้ของความสุขและจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของชีวิต แนวคิด “อิกิไก” ของชาวญี่ปุ่นจึงได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในระดับสากล เนื่องจากเป็นปรัชญาที่นำเสนอวิธีการมองชีวิตที่มีความหมายและสมดุล “อิกิไก” เป็นคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่น มีความหมายสื่อถึงเหตุผลของการมีชีวิต อิกิไกเป็นภูมิปัญญาที่ยังรากลึกในวิถีชีวิตชาวญี่ปุ่น หล่อหลอมเป็นจิตสำนึก กิริยาท่าทาง และค่านิยมเฉพาะตัวที่อยู่ในโครงสร้างสังคมญี่ปุ่นมายาวนานนับหลายร้อยปี (Mogi, 2017)

1. กรอบแนวคิดอิกิไก: การดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุข

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของแนวคิดอิกิไก ผู้เขียนขอแนะนำแนวคิดในทั้งสองแนวทางเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นก่อนเข้าสู่การวิเคราะห์เชิงพุทธศาสนา โดยความน่าสนใจของแนวคิดอิกิไกได้ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมในสองมิติ ได้แก่ แนวคิด “องค์ประกอบสี่ด้านของอิกิไก” (García and Miralles, 2017) ซึ่งช่วยบุคคลในการค้นหาเป้าหมายของชีวิตผ่านจุดตัดของ สิ่งที่เรารัก สิ่งที่เราทำได้ดี สิ่งในโลกต้องการ และสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ ในขณะที่แนวคิด “เสาหลักห้าประการของอิกิไก” (Mogi, 2017) เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่ช่วยในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) การเริ่มต้นเล็กๆ 2) การปลดปล่อยตนเอง 3) ความ

สอดคล้องและยั่งยืน 4) ความสุขกับสิ่งเล็กๆ และ 5) การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้ ที่มีตัวอย่างอันน่าทึ่งมากมาย ซึ่งเคน โมจิ นักประสาทวิทยาและนักเขียนชาวญี่ปุ่นได้บรรยายไว้ในหนังสือ “The Little Book of Ikigai” ซึ่งทำให้แนวคิดนี้แพร่หลายไปทั่วโลก โมจิ อธิบายว่าอิคิไกไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องใหญ่หรือความสำเร็จเชิงวัตถุ แต่มักพบได้ในความเรียบง่ายของชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถค้นหาและพัฒนาได้ โดยบทความนี้เลือกใช้แนวคิด “เสาหลักทั้งห้าของอิคิไก” ของเคน โมจิ (Mogi, 2017) เป็นกรอบวิเคราะห์หลัก เพราะมีรูปแบบเข้าใจง่ายและประยุกต์ใช้ได้จริง อีกทั้งสอดคล้องกับพุทธศาสนาเถรวาทมากกว่ามิติของแนวคิด “องค์ประกอบสี่ด้านของอิคิไก” ซึ่งมีโครงสร้างในการค้นหาความหมายของชีวิตที่เน้นไปในเชิงอาชีพ ในขณะที่ “เสาหลักห้าประการของอิคิไก” เป็นแนวทางเชิงปรัชญาชีวิตที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข และเมื่อนำมาบูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 จะช่วยเสริมสร้างแนวทางการปฏิบัติที่สมดุลและยั่งยืนในทุกมิติของชีวิต ทั้งด้านการงาน ความสัมพันธ์ และการพัฒนาตนเอง

2. อิทธิบาท 4: หลักธรรมสู่ความสำเร็จในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สอนวิธีการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและบรรลุเป้าหมายมาเป็นเวลาหลายพันปี หลักอิทธิบาท 4 มีความหมายของคำว่า “อิทธิ” ที่อธิบายว่า ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ ความได้ ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึงธรรมเหล่านั้น ส่วนคำว่า อิทธิบาท มีอธิบายว่า เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ และวิญญาณขันธของบุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (โปรแกรมพระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อภ.วิ. (ไทย); 35/431/342) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2530) ยังได้กล่าวว่าอิทธิบาท 4 เป็นหนึ่งในหลักธรรมสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงเส้นทางสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความรักและความพอใจในสิ่งที่ทำ) 2) วิริยะ (ความเพียรพยายามและไม่ย่อท้อ) 3) จิตตะ (ความใส่ใจและจดจ่อกับงาน) และ 4) วิมังสา (การไตร่ตรองและพัฒนางานอย่างมีเหตุผล) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเสาหลักทั้ง 5 ประการของอิคิไกและหลักอิทธิบาท 4 จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญในการบูรณาการแนวคิดตะวันออกของทั้งสองเข้าด้วยกันเนื่องด้วยมีความสอดคล้องและเกื้อกูลไปในแนวทางเดียวกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขที่ยั่งยืน

3. กรณีศึกษาโอโนะ จิโร่: การบูรณาการอิคิไกและอิทธิบาทในชีวิตจริง

แนวคิด “เสาหลักทั้งห้าของอิคิไก” ของเคน โมจิ (Mogi, 2017) เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาทโดยการนำกรณีศึกษาของ โอโนะ จิโร่ พ่อครัวซูชิรางวัลมิชลิน 3 ดาวที่มีชื่อเสียงระดับโลก เจ้าของร้าน Sukiyabashi Jiro มาช่วยอธิบายในการบูรณาการนี้ จะทำให้การเปรียบเทียบมีมิติที่เป็นรูปธรรมและเข้าใจง่ายขึ้นเพราะเป็นตัวอย่างจากชีวิตจริงที่สะท้อนการนำหลักการทั้งสองมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จิโร่เป็นพ่อครัวซูชิระดับตำนานที่อุทิศตนให้กับงานตลอดชีวิตของเขา เขาเคยกล่าวว่า “ผมอยากตายตอนที่กำลังปั้นซูชิอยู่” (Mogi, 2017) ซึ่งแสดงถึงความรักในงานและความรู้สึกแห่งอิคิไกอย่างแท้จริง แม้ในวัย 99 ปี เขายังคงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของผู้ที่แสวงหาความหมายและความสำเร็จในชีวิต จิโร่ได้รับการบันทึกเรื่องราวของเขาที่เป็นที่รู้จักในระดับสากลในสารคดี Jiro Dreams of Sushi (Gelb, 2011) และเคยสนทนากับพ่อครัวรางวัลมิชลินระดับโลก เช่น เรเน่ เรดเซปี ใน Have a Cup of Tea (Redzepi, 2015) โดยจิโร่กล่าวถึงความสำเร็จที่ต้องผ่านความล้มเหลวและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

เขาสะท้อนหลักอิกิไกในเรื่อง “การปลดปล่อยตนเอง” จากความล้มเหลว และแสดง “วิริยะ” ตามหลักอิทธิบาทสี่ด้วยความเพียรไม่ย่อท้อ จนนำไปสู่มาตรฐานซูชิระดับโลก ปรัชญาในการทำงานของจิโร่แสดงการบูรณาการเสาหลักทั้ง 5 ของอิกิไกได้อย่างชัดเจน ทั้งการเริ่มต้นเล็ก ๆ ด้วยความใส่ใจในรายละเอียด การพัฒนาที่ยั่งยืน การมีความสุขกับสิ่งเล็กๆ และการอยู่กับปัจจุบันขณะ ซึ่งสอดคล้องกับหลักอิทธิบาทสี่ได้อย่างสมบูรณ์

4. สรุปเป้าหมาย: ความสมดุลในชีวิตและการทำงาน

บทความนี้เปรียบเทียบกับปรัชญาญี่ปุ่นกับหลักธรรมพุทธเถรวาท โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสาหลักทั้ง 5 ของอิกิไกกับหลักอิทธิบาท 4 ผ่านเอกสาร สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และกรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่ เพื่อค้นหาแนวทางการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในการสร้างความหมายของชีวิตและการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมาย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับหลักธรรมในพุทธศาสนา เช่น การพัฒนาจิตใจและการแสวงหาความสุขที่แท้จริง เป็นการสร้างมุมมองใหม่ที่มีคุณค่าต่อการยกระดับคุณภาพที่สมดุลของชีวิตและการทำงานได้อย่างแท้จริงท่ามกลางความท้าทายของโลกยุคใหม่

แนวคิดปรัชญาญี่ปุ่น “อิกิไก”

อิกิไก (Ikigai) เป็นภูมิปัญญาแห่งวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น ซึ่งสะท้อนผ่านความรู้สึกนึกคิดและกิริยาท่าทางอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคมญี่ปุ่น ที่เชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่นบนแผ่นดินของหมู่เกาะแห่งนี้ แนวคิดนี้มีประวัติยาวนานกว่าหลายร้อยปี “อิกิไก” มีความหมายตามรากศัพท์ในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยคำว่า อิกิ (iki) แปลว่า มีชีวิต และ ไก (gai) ซึ่งแปลว่า เหตุผล ซึ่งแปลได้ว่า “เหตุผลของการมีชีวิต” เป็นคำที่อธิบายถึงความหมายของชีวิต ซึ่งอิกิไกก็มักใช้สื่อถึง “เหตุผลที่ทำให้เราอยากตื่นขึ้นมาในตอนเช้า (Mogi, 2017)

แนวคิดอิกิไกนี้ได้รับความนิยมแพร่หลายในระดับสากลทั่วโลก โดยสามารถแยกแนวคิดออกเป็นสองมิติด้วยกัน คือ 1) แนวคิดองค์ประกอบสี่ด้านของอิกิไก และ 2) แนวคิดเสาหลักห้าประการของอิกิไกตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด “องค์ประกอบสี่ด้านของอิกิไก” เอ็กเตอร์ กราเซียร์ และฟรานเชสค์ มิราเลสได้นำเสนอแนวคิด “อิกิไกที่มีองค์ประกอบสี่ด้าน” ที่ทับซ้อนกัน โดยจุดที่ทั้งสี่ด้านบรรจบกันคือจุดที่บุคคลพบอิกิไกของตน (Garcia and Miralles, 2017) ซึ่งเอ็กเตอร์ กราเซียร์ นักเขียนชาวสเปนผู้เขียนหนังสือ Ikigai: The Japanese Secret to a Long and Happy Life เล่มนี้ ได้กล่าวในบทสัมภาษณ์ว่า “เรามีแผนภาพวงกลมสี่อันที่เกี่ยวกับอิกิไก ถ้าคุณรวมทั้งสี่อย่างนี้ ผมคิดว่าจะเป็นสิ่งที่มีพลังมากเมื่อคุณนึกถึงอิกิไก” (นิวกลมสรารุธ เอ็งสวัสต์, 2023) โดยแยกเป็นองค์ประกอบสี่ด้านตามข้อมูลและแผนภาพ ดังนี้

- 1.1 สิ่งที่คุณรัก (What you love)
- 1.2 สิ่งที่คุณทำได้ดี (What you are good at)
- 1.3 สิ่งที่โลกต้องการ (What the world needs)
- 1.4 สิ่งที่สามารถสร้างรายได้ (What you can be paid for)

Credit : Garcia, H., & Miralles, F. (2017).
Ikigai: The Japanese Secret to a Long and Happy Life.

ภาพที่ 1: องค์ประกอบสี่ด้านของอิกิไก

จากแผนภาพเราจะเห็นว่า อิกิไก (Ikigai) คือจุดตรงกลางที่มีส่วนของวงกลมทั้ง 4 ซ้อนกัน ซึ่งจุดตรงกลางนี้เองคือ “อิกิไก” หรือ “ความหมายของชีวิต” ซึ่งช่วยให้บุคคลค้นหาเป้าหมายของชีวิตผ่านจุดตัดของสิ่งที่รัก สิ่งที่ทำได้ดี สิ่งที่โลกต้องการ และสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ หรืออีกนัยหนึ่งคือจุดตัดตรงกลางนี้เป็นสิ่งที่บุคคลทำด้วยความรัก มีความเชี่ยวชาญ สามารถสร้างรายได้ และยังมีประโยชน์ต่อผู้อื่น องค์ประกอบของอิกิไกทั้งสี่ด้านนี้เปรียบเสมือนเครื่องมือในการค้นพบอิกิไกในตัวของเรา หากเราค้นพบจุดร่วมหรืออิกิไกนี้ เราจะพบเหตุผลในการที่เรามีชีวิตอยู่ ที่เป็นสิ่งผลักดันให้เราอยากตื่นขึ้นมาในตอนเช้าและทำชีวิตให้มีความหมาย

2. แนวคิดของ “เสาหลักห้าประการของอิกิไก” ด้วยการเป็นนักประสาทวิทยาและเป็นนักเขียนชาวญี่ปุ่น เคน โมจิ เข้าใจแนวคิดอิกิไกและอัตลักษณ์ของชาวญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้งซึ่งเนื่องด้วยอิกิไกเกิดในถิ่นกำเนิดของประเทศของเขาเอง อิกิไกเป็นภูมิปัญญาของชาวญี่ปุ่นที่เชื่อมโยงอย่างแนบแน่นกับวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น โมจิได้เสนอแนวคิด “เสาหลัก 5 ประการของอิกิไก” ในหนังสือของเขาที่ชื่อว่า “The Little Book of Ikigai: The Essential Japanese Way to Finding Your Purpose in Life” เพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชีวิต ซึ่งประกอบด้วยเสาหลักทั้งห้า ซึ่งได้แก่ เสาหลักประการแรก: การเริ่มต้นเล็กๆ เสาหลักประการที่สอง: การปลดปล่อยตนเอง เสาหลักประการที่สาม: ความสอดคล้องและยั่งยืน เสาหลักประการที่สี่: ความสุขกับสิ่งเล็กๆ และ เสาหลักประการที่ห้า: การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้ (Mogi, 2017) โดยบทความนี้เลือกใช้แนวคิดของเคน โมจิ คือ “เสาหลักทั้ง 5 ประการของอิกิไก” มาเป็นกรอบวิเคราะห์หลักตามแผนภาพและตารางที่แสดงถึงหลักปฏิบัติที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตตามเสาหลักทั้งห้าประการของอิกิไก ดังนี้

ภาพที่ 2: เสาหลัก 5 ประการของอิคิไก

เสาหลักทั้ง 5 ประการของอิคิไก	
1. การเริ่มต้นเล็กๆ	การค้นหาความสุขและความหมายจากสิ่งเล็กๆ
2. การปลดปล่อยตนเอง	การไม่ยึดติดกับกรอบความคิด ความสามารถในการปรับตัว มีความยืดหยุ่น
3. ความสอดคล้องและยั่งยืน	การรักษาวินัยและความสงบเสถียรกลม่อตัว ความสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ ผู้คนรอบตัวและสังคม ในวงกว้าง ความสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวคือความยั่งยืน
4. ความสุขกับสิ่งเล็กๆ	การเห็นคุณค่าและความงดงาม มีความสุขกับสิ่งเล็กๆ การเริ่มต้นสิ่งแรกในยามเช้าด้วยสิ่งที่น่ารื่นรมย์
5. การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้	การมีสติอยู่กับปัจจุบันขณะ

ตารางที่ 1: เสาหลักทั้ง 5 ประการของอิคิไก

เสาหลักทั้ง 5 ประการนี้เปรียบเสมือนโครงสร้างที่แข็งแรงที่คอยค้ำจุนวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ความรู้สึกนึกคิดและอัตลักษณ์ของชาวญี่ปุ่นมานานหลายร้อยปี ทั้งห้าเสาหลักนี้ต่างก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การเข้าใจบทบาทของแต่ละเสาอย่างถ่องแท้ นั้น จะเป็นแนวทางในการพิจารณาเพื่อให้เราเข้าใจในแนวคิดอิคิไกได้อย่างแท้จริงโดยไม่ได้จำกัดว่าเป็นชาวญี่ปุ่นหรือไม่ เพราะไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็สามารถค้นพบอิคิไกของตนเองได้ผ่านแนวคิดของเสาหลักทั้งห้านี้ เพราะเป็นแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง หลักปฏิบัติทั้งห้าเสาหลักนี้จึงมีคุณค่าที่ช่วยสะท้อนเข้าไปในใจของเราได้อย่างลึกซึ้งเพราะเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและวิถีคิดในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดคำถามที่เรานำมาสำรวจและใคร่ครวญถึงชีวิตของเราเอง เพื่อค้นหาเหตุผลของการมีชีวิตและแสวงหาแก่นแท้ของความสุขที่แท้จริง

แนวคิดหลักธรรมพระพุทธศาสนาเถรวาท “อิทธิบาท 4”

1. อิทธิบาท 4: หลักธรรมแห่งความสำเร็จในพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2530) ได้อธิบายไว้ในงานเขียนเกี่ยวกับ “การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวทางอิทธิบาท 4” ไว้ว่า “ในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข มีสมาธิ และนำไปสู่ความสำเร็จ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า อิทธิบาท 4 เป็น “ทางแห่งความสำเร็จ” ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและการทำงาน โดยอิทธิบาท 4 ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดสมาธิ แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานผ่านการพัฒนาจิตใจของบุคคล”

2. ความหมายของอิทธิบาท 4

พุทธทาสภิกขุ (2537) ได้ให้ความหมายของคำว่า “อิทธิบาท” โดยแยกคำว่า “อิทธิ” แปลว่า ความสำเร็จ และคำว่า “บาท” แปลว่า ฐาน เชิงรอง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549) อธิบายว่า อิทธิบาท หมายถึง ธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ มี 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ (ใจรัก) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (จิตจดจ่อ) และวิมังสา (ใคร่ครวญ) สรุปโดยย่อคือ “มีใจรัก พากเพียร ใฝ่จดจ่อ ใช้ปัญญาไตร่ตรอง” ดังนั้น คำว่า “อิทธิบาท” จึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมีสี่อย่าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

3. องค์ประกอบของอิทธิบาท 4

หลักอิทธิบาท 4 มีความหมายและองค์ประกอบตามแนวพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542) คือ เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายไว้อย่างลุ่มลึกว่า อิทธิบาทเป็นธรรมที่ช่วยให้บุคคลเข้าถึงความสำเร็จ โดยอาศัยคุณลักษณะ 4 ประการที่เสริมพลังสมาธิและความมุ่งมั่นให้ดำเนินไปอย่างมั่นคง โดยความหมายของอิทธิบาท 4 ในพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542) อธิบายว่า อิทธิบาท หมายถึง “ธรรมอันเป็นบาทให้ถึงความสำเร็จ” โดยมีองค์ประกอบทั้ง 4 ได้แก่

หลักอิทธิบาท 4	
ฉันทะ	ความรักและความพอใจในสิ่งที่ทำ
วิริยะ	ความเพียรพยายามและไม่ย่อท้อ
จิตตะ	ความเอาใจใส่และจดจ่อกับงาน
วิมังสา	การไตร่ตรองและพัฒนางานอย่างมีเหตุผล

ตารางที่ 2: หลักอิทธิบาท 4

1. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งที่ทำ มีความรักในคุณค่าและจุดหมายของงาน พร้อมทุ่มเทจิตใจ เพื่อให้งานบรรลุผลอย่างสมบูรณ์

2. วิริยะ คือ ความอาจหาญ ความพากเพียรที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีใจสู้ เห็นความสำเร็จเป็นสิ่งที่ท้าทาย

3. จิตตะ คือ การเอาใจใส่ ใจจดจ่อ และฝึกลงมือในสิ่งที่ทำ จิตไม่ฟุ้งซ่านแต่แน่วแน่กับภารกิจ

4. วิมังสา คือ การใช้ปัญญาไตร่ตรอง พิจารณา วิเคราะห์ และปรับปรุงงานอย่างมีเหตุผล เพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบเหล่านี้มีใช้เพียงแต่เป็นเครื่องมือสร้าง “สมาธิ” แต่ยังเป็นกลไกที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาความสามารถอย่างรอบด้าน โดยมีจุดร่วมคือความตั้งใจจริงที่จะทำงานให้ดีที่สุด พร้อมกับการใช้ปัญญาและความพากเพียรอย่างมีระเบียบแบบแผน

4. ความสำคัญของอิทธิบาท 4 ในบริบทการทำงาน

พระธรรมปิฎกชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ย่อมสามารถ “ทำงานด้วยใจ” มีใช้เพียงการทำให้สำเร็จหรือหวังผลตอบแทน แต่เป็นการกระทำที่มีคุณค่าในตัวเอง ส่งผลให้เกิดทั้งสมาธิและผลลัพธ์อันเป็นเลิศ ไม่ว่าจะเป็นในทางโลกหรือทางธรรม งานที่ดำเนินไปด้วยหลักธรรมเหล่านี้ย่อมมีความต่อเนื่อง สมบูรณ์ และสร้างความสุขทั้งแก่ผู้กระทำเองรวมถึงผู้อื่นด้วย

โดยสรุป อิทธิบาท 4 คือหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทั้งทางโลกและทางธรรม ประกอบด้วย ฉันทะ (ความรักในสิ่งที่ทำ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความใส่ใจ) และ วิมังสา (การไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล) มีใช้เพียงคำสอนเชิงจริยธรรม แต่เป็นแนวทางสร้าง “ความสำเร็จอย่างยั่งยืน” ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยแรงจูงใจจากภายใน สมาธิในการทำงาน และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อิทธิบาท 4 ยังช่วยให้เกิดการเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านจิตใจ พฤติกรรม และวิถีคิด ผู้เขียนเห็นว่าอิทธิบาท 4 ควรได้รับการส่งเสริมในทุกบริบท ทั้งการเรียน การงานและการดำเนินชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริงท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน

แนวคิด “เสาหลักทั้ง 5 ของอริโกะและหลักอิทธิบาท 4” ผ่านกรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่

ในการดำเนินชีวิตที่มีความหมายและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การบูรณาการแนวคิดตะวันออกจากสองวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าคือ “เสาหลักทั้ง 5 ของอริโกะ” อันเป็นภูมิปัญญาของชาวญี่ปุ่น และ “หลักอิทธิบาท 4” อันเป็นหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาเถรวาท ถือเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างลึกซึ้งและเป็นรูปธรรม แนวคิด “เสาหลักทั้ง 5 ของอริโกะ” โดย Ken Mogi (2017) ประกอบด้วย

1. การเริ่มต้นเล็กๆ (Starting small)
2. การปลดปล่อยตนเอง (Releasing yourself)
3. ความสอดคล้องและยั่งยืน (Harmony and sustainability)
4. ความสุขกับสิ่งเล็กๆ (The joy of little things)
5. การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้ (Being in the here and now)

แนวคิดเหล่านี้มุ่งให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตอย่างตื่นรู้ในปัจจุบัน การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และการสร้างความสุขจากสิ่งธรรมดา ในขณะที่ “อิทธิบาท 4” ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เป็นหลักธรรมที่มุ่งเสริมสร้างสมาธิ ความมุ่งมั่น ปัญญาในการทำงานและการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จอย่างมั่นคง

1. กรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่: แบบอย่างของการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิกิไกและอิทธิบาท 4

เพื่อให้เห็นภาพของการบูรณาการแนวคิดทั้งสองในชีวิตจริง บทความนี้ขอแนะนำ กรณีศึกษาของ โอโนะ จิโร่ พ่อครัวซูชิระดับตำนานแห่งญี่ปุ่น ผู้ดำรงชีวิตด้วยอิกิไกและสะท้อนหลักอิทธิบาท 4 ได้อย่างชัดเจน ในทุกมิติของการดำเนินชีวิตและการทำงาน

1.1 ประวัติและวิถีชีวิตของโอโนะ จิโร่

โอโนะ จิโร่ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2468 เป็นเจ้าของร้านซูชิชื่อดัง “ซูกิบายาชิ จิโร่” ณ กรุงโตเกียว ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นร้านซูชิที่ดีที่สุดในโลกด้วยเกียรติประวัติรางวัล มิชลิน 3 ดาว จาก Michelin Guide เป็นเวลาต่อเนื่องยาวนาน ในช่วงฤดูใบไม้ผลิ ปี พ.ศ. 2557 ร้านซูชิแห่งนี้มีชื่อเสียงถึงขนาดที่ได้รับความนิยมเพื่อจัดเลี้ยงอย่างไม่เป็นทางการให้กับประธานาธิบดีสหรัฐ บารัค โอบามา พร้อมด้วยคณะของนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น (Time, 2014) ในวัย 94 ปี จิโร่ได้รับการบันทึกชื่อลงในกินเนสส์บุ๊ก (Guinness World Records, 2019) ว่าเป็นพ่อครัวซูชิอายุมากที่สุดในโลกที่ยังคงทำงานและได้รับถึงสามดาวจากมิชลิน จิโร่อุทิศตนให้กับศิลปะการทำซูชิมากกว่า 75 ปี ได้รับการยกย่องจากพ่อครัวทั่วโลกและนักวิจารณ์อาหารว่าเป็นพ่อครัวซูชิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก ในวัย 98 ปี จิโร่ได้ยุติการบริหารงานประจำที่ร้านสืบเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ และได้ส่งต่อธุรกิจให้กับลูกชายของเขาเป็นผู้สืบทอดต่อจากเขา (Wikipedia)

ร้านซูกิบายาชิ จิโร่ สามารถรองรับลูกค้าได้เพียงแคสลับที่นั่งเท่านั้น ร้านของจิโร่อยู่ในบริเวณทางเดินใต้ดินใกล้กับสถานีรถไฟใต้ดินโตเกียว ดังนั้นชื่อเสียงของจิโร่จึงไม่ได้เกิดจากความหรูหราของร้านอาหาร แต่เกิดจากความใส่ใจในรายละเอียด การฝึกฝนอย่างไม่หยุดนิ่ง และความมุ่งมั่นที่จะสร้างร้านซูชิที่ดีที่สุด เขาทุ่มเทชีวิตให้กับงานและแทบจะไม่เคยหยุดไปทำงานเลยสักวันเดียว จิโร่กล่าวไว้ว่า “ถ้าคุณตั้งใจที่จะทำอะไรสักอย่าง ให้รักษาความกระตือรือร้นนั้นไว้และพยายามทำให้ดีขึ้นทุกวัน นั่นคือหนทางสู่ความสำเร็จ” และ “เมื่อคุณเลือกอาชีพของคุณแล้ว คุณต้องทุ่มเททั้งชีวิตให้กับงานนั้น คุณต้องรักในสิ่งที่ทำ อย่าบ่นหรือตำหนิงานของตัวเอง และจงอุทิศชีวิตเพื่อฝึกฝนให้เชี่ยวชาญในทักษะนั้นอย่างแท้จริง” คำพูดที่ถูกถ่ายทอดออกมาจากพ่อครัวผู้ยิ่งใหญ่ผู้นี้ได้ถูกบันทึกเป็นชีวประวัติของเขาในสารคดีเรื่อง “Jiro Dreams of Sushi” (Gelb, 2011) ซึ่งสะท้อนความรักในงานและความพึงพอใจอย่างลึกซึ้ง อันเป็นหัวใจของอิกิไกและหลักฉันทะอย่างแท้จริงของชายผู้นี้

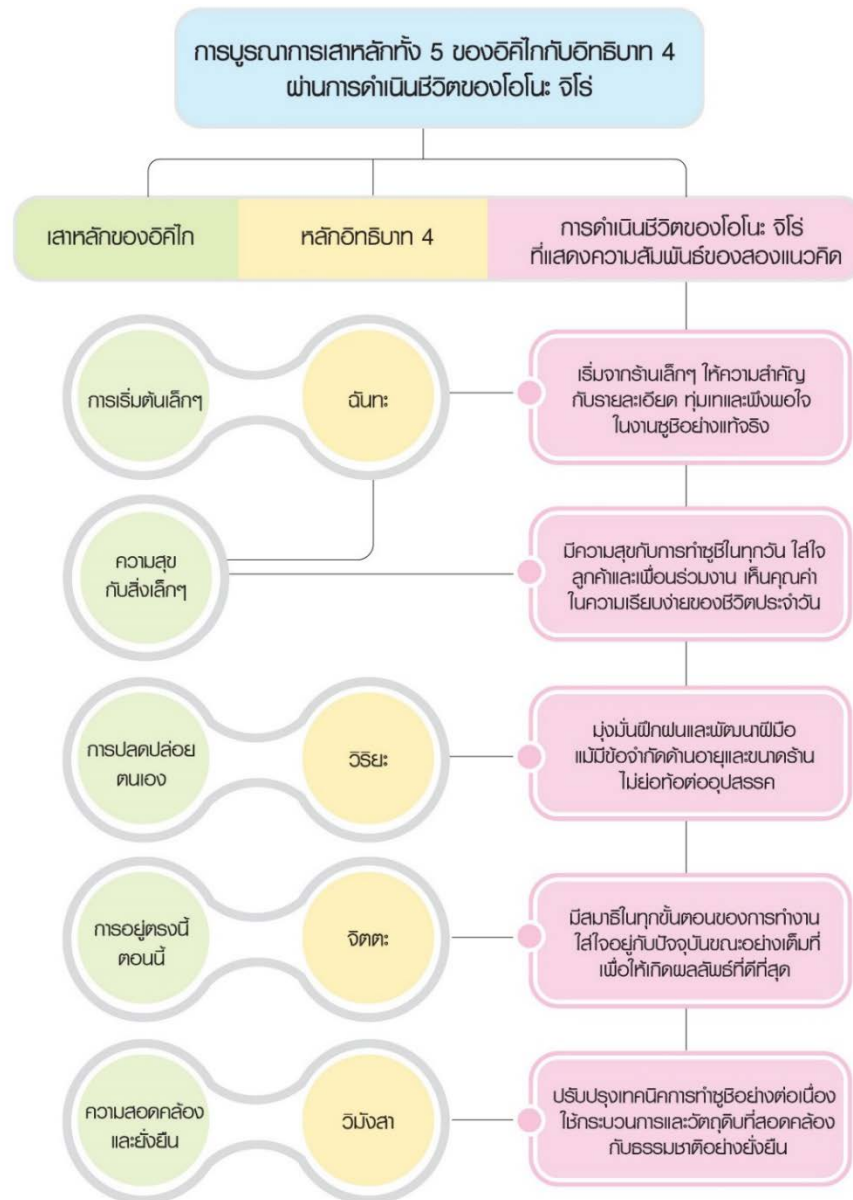
ภาพที่ 3: นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำประธานาธิบดี บารัค โอบามา ในปี 2014, ช้ายหน้า คือ จิโระ โอโนะ เจ้าของร้าน (Marketeer, 2023)

แนวทางการบูรณาการ “เสาหลักของอิกิไกกับอิทธิบาท 4” ผ่านกรณีศึกษาของ โอโนะ จิโระ

การประยุกต์ใช้ เสาหลักทั้ง 5 ของอิกิไกในชีวิตจริงของโอโนะ จิโระ สะท้อนถึงความเรียบง่าย ความเพียร และการดำเนินชีวิตที่มีความหมายอย่างแท้จริง ได้แก่

- 1. การเริ่มต้นเล็กๆ** จิโระเริ่มจากร้านเล็กๆ และให้ความสำคัญกับรายละเอียดในทุกขั้นตอนของการทำซูชิ
- 2. การปลดปล่อยตนเอง** แม้ร้านเล็กเพียงสิบที่นั่ง แต่จิโระพัฒนาฝีมืออย่างต่อเนื่อง ไม่ยอมให้ข้อจำกัดขวางกั้นความสำเร็จ
- 3. ความสอดคล้องและยั่งยืน** จิโระให้ความสำคัญกับวัตถุดิบและการทำงานอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติและยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม
- 4. ความสุขกับสิ่งเล็กๆ** จิโระมีความสุขกับการทำซูชิในทุกวัน ใส่ใจในรสชาติและในทุกรายละเอียดขั้นตอน
- 5. การอยู่ตรงนี้ ตอนนี้** จิโระมีสมาธิและจดจ่อกับการทำซูชิแต่ละคำอย่างเต็มที่ มีสติดำรงอยู่กับขณะปัจจุบัน

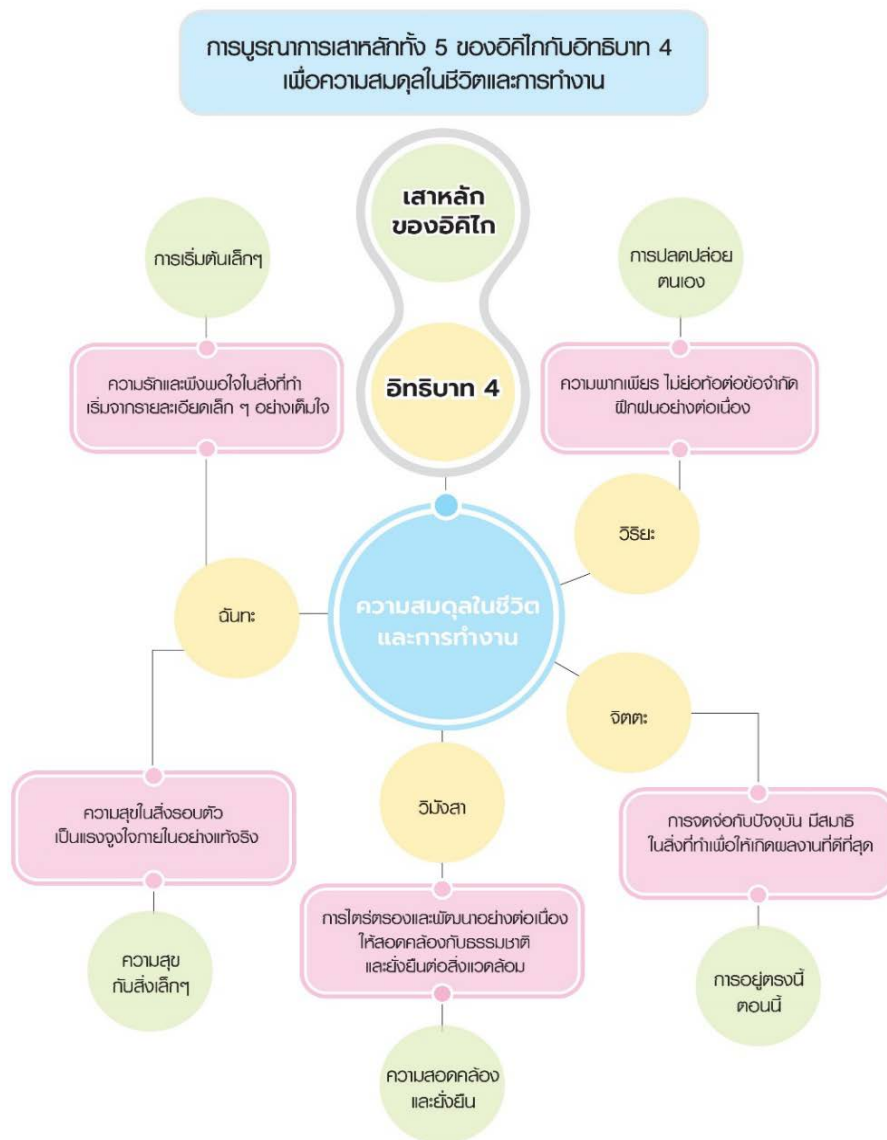
จากการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้เบื้องต้น จะเห็นได้ว่า แนวคิดอิกิไกสามารถเชื่อมโยงอย่างมีนัยสำคัญกับหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งมุ่งเน้นพลังใจ ความเพียร ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการทำงานอย่างมีสมาธิ กรณีศึกษาของโอโนะ จิโระ จึงเป็นตัวอย่างรูปธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการแนวคิดอิกิไกเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 อย่างกลมกลืน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ที่ช่วยเสริมสร้างพลังภายในให้เกิดความสุขและความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4: การบูรณาการเสาหลักของอิคิไกกับอิทธิบาท 4
ผ่านวิถีการดำเนินชีวิตของโอโนะ จิโร่

โดยสรุป: กรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่ ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าแนวคิด “เสาหลักทั้ง 5 ของอิคิไก” และ “หลักอิทธิบาท 4” มิได้เป็นเพียงปรัชญาชีวิตหรือหลักธรรมที่แยกจากกัน หากแต่สามารถบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และเสริมสร้างพลังแห่งความสำเร็จและความสุขได้อย่างยั่งยืน การที่จิโร่ดำรงชีวิตด้วยความรักในสิ่งที่ทำ มุ่งมั่นพัฒนาฝีมืออย่างไม่หยุดนิ่ง และมีสมาธิในทุกขั้นตอนของงาน ล้วนสะท้อนถึงการนำเสาหลักของ อิคิไกมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของอิทธิบาท 4 ซึ่งเน้นพลังใจจากภายใน ความเพียร ความตั้งใจ และการใคร่ครวญพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5: การบูรณาการเสาหลักทั้ง 5 ของอริยโศกกับอริยาบท 4

เพื่อความสมดุลในชีวิตและการทำงาน

การบูรณาการแนวคิดจากสองวัฒนธรรมที่สอดคล้องกัน ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ส่งเสริมแนวทางการดำเนินชีวิต แนวคิดอริยโศกช่วยค้นหาความหมายและเป้าหมายของชีวิต ส่วนอริยาบท 4 เป็นพลังขับเคลื่อนที่ช่วยผลักดันให้ลงมือทำอย่างมุ่งมั่นให้ถึงเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งในด้านชีวิตส่วนตัว การทำงาน และการพัฒนาจิตใจ ทำให้เกิด “ความสุขในชีวิตและการทำงาน” เป็นความสมดุลระหว่างความสุขและความสำเร็จที่สร้างแรงจูงใจ ให้มีจิตใจที่มั่นคง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นทั้งในทางโลกและทางธรรม ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการเสาหลักทั้ง 5 ของอริยโศกกับหลักอริยาบท 4 จึงเป็นการสร้าง “พลังชีวิตจากภายใน” ที่สามารถนำพาให้ก้าวผ่านอุปสรรคทั้งปวง และเจริญงอกงามในทุกมิติของชีวิตได้อย่างแท้จริง

แนวทางการปฏิบัติ: การประยุกต์ใช้เสาหลักของอิกิไกและอิทธิบาท 4 ในชีวิตประจำวัน

แนวคิดเสาหลักของอิกิไกและอิทธิบาท 4 ที่บทความนี้นำเสนอ มิได้เป็นเพียงหลักคิดที่เหมาะสมสำหรับบุคคลต้นแบบอย่างโอโนะ จิโร่ เท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางที่สามารถนำมาปฏิบัติใช้ได้จริงในชีวิตของทุกคน เพียงแต่เลือกลงมือจากข้อใดข้อหนึ่งก่อนโดยไม่จำเป็นต้องเริ่มทุกข้อพร้อมกัน มีวิวัฒนาการของการพัฒนาต่อเนื่องแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างมั่นคง การนำแนวคิดทั้งสองนี้มาใช้จะช่วยให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญกับความผันผวน ความเครียด และการขาดแรงจูงใจในชีวิตประจำวัน ทำให้ชีวิตมีทิศทางที่ชัดเจน มีพลังใจและเสริมสร้างความสมดุลระหว่าง “ความสุข” และ “ความสำเร็จ” ได้อย่างยั่งยืน

1. แนวทางการประยุกต์ใช้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

1.1 เริ่มต้นด้วยการค้นหา “อิกิไก” ของตนเองด้วยการถามตนเองว่า สิ่งใดที่รักและมีความสุขเมื่อได้ทำ แล้วลงมือทีละเล็กละน้อย ตามหลัก “การเริ่มต้นเล็กๆ” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความพึงพอใจในชีวิต

1.2 สร้างแรงจูงใจจากภายใน (ฉันทะ) ให้ฝึกใช้ความรักและความพอใจในสิ่งที่ทำ เป็นพลังผลักดันให้เกิดความสุข ไม่ว่าจะกำลังศึกษาอยู่หรือทำงานแล้วย่อมสามารถสร้างแรงบันดาลใจจากสิ่งที่มีคุณค่าต่อใจได้

1.3 ลงมือทำอย่างมุ่งมั่น (วิริยะ) ความสำเร็จมิได้เกิดจากพรสวรรค์เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความพยายามอย่างต่อเนื่อง แม้มีอุปสรรค เราสามารถฝึกฝนความเพียรด้วยการตั้งเป้าหมายเล็กๆ และค่อยๆ ขยายผลไปสู่เป้าหมายที่ใหญ่ขึ้นได้เสมอ

1.4 ใส่ใจในสิ่งที่ทำ (จิตตะ) การมีสมาธิในงาน หรือในหน้าที่ที่ทำในแต่ละวัน จะช่วยเพิ่มคุณภาพและลดความผิดพลาด เราควรฝึกฝนการอยู่กับปัจจุบันและให้ความสำคัญกับรายละเอียดอย่างเต็มที่

1.5 คิดพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ (วิมังสา) ทุกการกระทำควรผ่านการใคร่ครวญ ปรับปรุง และพัฒนา ไม่ยึดติดกับวิธีเดิมๆ โดยนำหลักวิมังสามาใช้กับชีวิตส่วนตัวหรือการทำงาน เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

2. ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำสองแนวคิดนี้ไปใช้

2.1 ช่วยให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ชัดเจนและความหมาย แม้อยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

2.2 เสริมแรงบันดาลใจจากภายใน ทำให้ทำงานด้วยความสุขและไม่เหนื่อยล้าทางใจ

2.3 พัฒนาทักษะและจิตใจให้เข้มแข็ง ทั้งในด้านอาชีพและการมีความสงบจากภายใน

2.4 ยกระดับคุณภาพชีวิตในระยะยาว ทั้งด้านความสำเร็จ ความสัมพันธ์ และสุขภาพจิตที่ดี

สรุป

บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิดใหม่ในการบูรณาการเสาหลักทั้งห้าของอิกิไกจากวัฒนธรรมญี่ปุ่นเข้ากับหลักอิทธิบาท 4 ของพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความท้าทาย การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าแม้ทั้งสองแนวคิดจะมีความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรม แต่กลับมีความสอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยอิกิไกช่วยให้ผู้คนค้นพบความหมายและแรงบันดาลใจในการมีชีวิต ขณะที่อิทธิบาท 4 เป็นพลังผลักดันให้ลงมือทำอย่างต่อเนื่องจน

บรรลุปเป้าหมาย กรณีศึกษาของโอโนะ จิโร่ พ่อครัวชาวญี่ปุ่นผู้ประสบความสำเร็จระดับโลก สะท้อนการนำแนวคิดทั้งสองไปใช้ในชีวิตจริงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในแง่ของฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งสอดคล้องกับเสาหลักของอิกิไกในทุกมิติ การบูรณาการนี้จึงไม่เพียงแต่ส่งเสริมความเข้าใจในเชิงทฤษฎี แต่ยังเสนอแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตด้วยแรงจูงใจจากภายใน มีจิตใจมั่นคง สมดุลระหว่างความสุขและความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่า กรอบแนวคิดใหม่ในการบูรณาการหลักอิกิไกและอิทธิบาท 4 ควรถูกพัฒนาให้เป็นโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลในองค์กร สถาบันการศึกษา และชุมชน ในการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนมีเป้าหมายที่ชัดเจนสู่ชีวิตที่สมดุลและมีความหมายท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

- นิวกลม สราวุธ เอ็งสวัสดิ์. (2023). *อิกิไก เหตุผลของการมีชีวิต*. พื้นที่ชีวิต Thai PBS. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://youtu.be/k-kMh8EXO30?si=aROTSnruqJu0FJjP>
- โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2568 จาก https://84000.org/tipitaka/read/m_siri.php?B=35&siri=34#refer
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). *การทำงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2542). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุง และขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). *ใครบ้างที่จะอยู่รอด? ในยุค DISRUPTION 2020 ตลาดแรงงานและการศึกษา*. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://tu.ac.th/thammasat-tbs-talk-technology-disruption-2020>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2530). *การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวทางอิทธิบาท 4*. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
- García, H., & Miralles, F. (2017). *Ikigai: The Japanese Secret to a Long and Happy Life*. London: Penguin.
- Gelb, D. (2011). *Jiro Dreams of Sushi*. สืบค้น 11 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/u5oOiuRtrTU?si=rAsdLGMfFNB8HHA1>
- Guinness World Records. (2019). *Oldest head chef of a three Michelin star restaurant*. Jiro Ono. สืบค้น 19 มีนาคม 2568 จาก <https://www.guinnessworld>

- records.com/world-records/oldest-michelin-three-star-chef
- Kapook. (2559). *Slow life คืออะไร เทรนด์ชีวิตนี้ทำไมฮิตจัง*. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://health.kapook.com/view121714.html>
- Marketeer. (2023). สืบค้น 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://marketeeronline.co/archives/335508>
- Mogi, K. (2017). *The Little Book of Ikigai: The Essential Japanese Way to Finding Your Purpose in Life*. N.P.: FisicalBook.
- Redzepi. (2015). *Jiro Ono and René Redzepi Have a Cup of Tea*. สืบค้น 14 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/LOba0KPnfRA?si=wq2g6RkhhbShhQ7rz>
- The Matter.co. (2021). *ลาออกจากที่ที่ทำให้ชีวิตมีปัญหา รวมเหตุผลที่ทำให้เกิด “The Great Resignation”*. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://thematter.co/quick-bite/the-great-resignation-is-coming/156273>
- Time. (2014). *Barack Obama Just Ate The Best Sushi In The World*. สืบค้น 19 มีนาคม 2568 จาก <https://time.com/73570/barack-obama-just-ate-the-best-sushi-in-the-world/>
- Wikipedia. *Jiro Ono (chef)*. สืบค้น 19 มีนาคม 2568 จาก [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Jiro_Ono_\(chef\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Jiro_Ono_(chef))